

Kynnefjäll

Välkommen till Kynnefjäll

Kynnefjäll ligger inom ett plåtåområde som i väster avgränsas av Bullaresjöarnas sänka och i öster av Örekilsälvens dalgång. Den mycket jordfattiga plåtån är genombruten av sprickdalar och här finns gott om vattendrag och långsmala sjöar. Människans nyttjande av fjället har tillsammans med den magra jordmånen och en förhållandevis hög nederbörd spelat stor roll för utvecklingen av det växt- och djurliv som idag karakteriserar området.

Under 1700- och 1800-talen var Kynnefjäll ett nästan skoglöst land. För att få åkermark och förbättra betet för djuren brände och avverkade man skog och fick på så sätt ett landskap som dominerades av ljunghedar, hållmarker och myrar. När kulturmarkshävden successivt upphörde under slutet av 1800- och början av 1900-talen började området beskogas. Detta skedde inte bara genom planteringar utan också spontan invandring av främst tall, asp och björk.

Växter från norr och från söder

Botaniskt sett anses Kynnefjäll vara en sydlig utpost för norrlandsvegetationen och en nordlig för växter med mer sydlig prägel. Detta kan man se på lavar och mossor och också på kärlväxterna. Man finner till exempel såväl dvärgbjörk och brunrör med nordlig utbredning som dysäv, blåsippa och nattviol med mer sydlig.

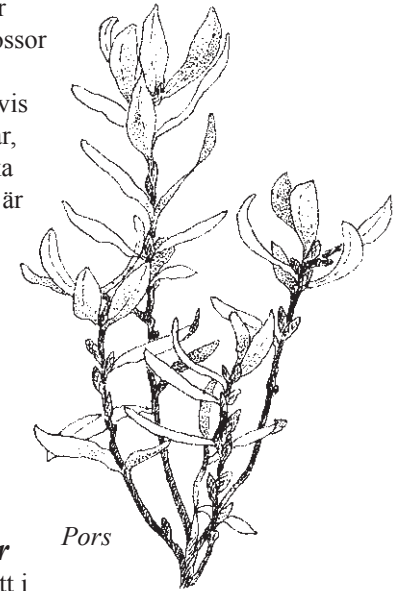
En både artfattig och rik flora

Då berggrunden är sur och markerna fattiga på näring blir också kärlväxtfloran artfattig. Den saknar nästan helt mer krävande arter. På de karga markerna trivs ljun, lingon och mjölon och här kan man också hitta den märkliga tallörten som saknar klorofyll. På våtare partier växer rikligt med klockljon och pors som förr användes till ölbrygd i stället för humle. Myrtiljan bär vackert gula blommor i en tät klase i toppen av stjälken och dess vinterståndare står kvar ända till våren. Växten bildar bestånd och föredrar liksom orkidén jungfru Marie nycklar fuktig mark. På vitmosstorv kryper tranbärets tunna meterlånga stjälkar med vintergröna blad. Blommorna har tillbakaböjda flikar och när de runda röda bären har frostnupits blir de glasklara och smakar gott. De är rika på C-vitamin.



Bland främst lavar men också mossor och svampar hittar man däremot en rik flora med flera hotade och sällsynta arter. Renlavsmattorna med en mångfald arter är typiska och på fjället återfinns den vackra norrlands-laven som med sin gulgröna till grågröna färg avviker från all annan vegetation på ett iögonfallande och dekorativt sätt. Andra intressanta lavar är vinterlav, nordlig navellav och kustnavellav.

På sina håll täcks marken av täta gröna mossmattor där björnmossor och kvastmossor är rikt representerade. På våtare underlag, exempelvis i sjökanternas sumpskogar, kan vitmosorna helt täcka marken. Värld att nämna är också vågig sidenmossa som har en utbredning begränsad till regnrika trakter på låglandet men som sällsynt finns i fuktiga skuggiga skogar i andra områden, bland annat här på Kynnefjäll.



Pors

Friluftsanläggningar

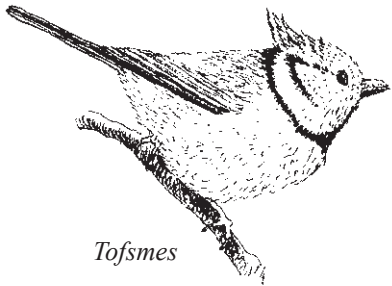
Idag möts besökaren av ett stort sett stiglöst land med tallhedar och hållmarker på höjderna, sumpskogar och myrar i sänkorna och klarvattensjöar i sprickdalarna. Lövskogar förekommer endast sparsamt.

I stora delar av området får man leta sig fram på egen hand men från Kasebo leder markerade stigar ut på fjället. Vid flera av sjöarna finns vindskydd och på Vaktarekullen, 206 meter över havet, står ett utsiktstorn från vars topp man vid klart väder kan få en glimt av de norska fjällen. Här ligger också en övernattingsstuga med tolv sängplatser och tillgång till ved, vatten och toalett. Den står öppen för alla utan kostnad och förfrågningar besvaras av Friluftsförbundet lokala avdelning. Bohusleden löper med en av sina kanske mest attraktiva sträckningar genom området.

Vildmarksfåglar

Med sin ringa kulturpåverkan finns goda chanser att i området träffa på fågelarter som annars missgynnas av det moderna skogsbruket. Tjäder kan överraska vandraren då den med brakande vingslag flyger upp från marken. Orren låter sig ibland bli översnöad och den typiska orrgrop med spillning i botten som bildas röjer att fågeln varit där.

Den stora spillkråkans läte och trummande hörs långa vägar och den lämnar decimeterlånga träflisor och barkflagor efter sina måltider i stubbar och rötskadade granar. Den främsta födan utgörs av larver, puppor och fullbildade exemplar av stora myror och vedborrande insekter. Nattskärran är beroende av riklig tillgång på flygande insekter och i området häckar flera ugglearter. Storlommens stämmningsfulla spelläte ekar främst nattetid över fjällets sjöar. Under vår och sommar jagar fiskjusen över vattnen.



Tofsmes

Också mindre fågelarter visar sig för besökaren. Kungsfågeln avslöjar sig med tunna sisande läten, domherren med mjuka vemodiga visslingar och tofsmesen med ett omiskännligt rullande "pirri pirri pirrirtt".

Mindre korsnäbbarna håller ihop i flockar och söker sin föda i grantopparna. Med sina kraftiga korsade näbbhalvor knipsar de av mogna kottar och plockar sedan ut de begärliga fröna.

Djurlivet

I det stora ostörda vildmarksområdet är möjligheterna goda att stöta på både älg och rådjur eller åtminstone deras spår och spillning. Med lite tur kan man få se en räv slinka över någon av de gamla stengårdsgårdarna eller en hare skumpa bort mellan träden. Här finns också grävling och bäver. Fällda träd, hyddor och uppdämda vattendrag skvallrar om den senares närvaro i området. Också lodjur och varg har observerats vid enstaka tillfällen.

Merparten av sjöarna på Kynnefjäll är naturligt sura klarvattenssjöar. Vindburet nedfall har försurat dem än mer och kalkningar har därför genomförts. I de flesta sjöar lever fortfarande abborre och gädda.

Bland insekter kan nämnas stackmyror vars imponerande bostäder finns lite varstans i området samt de vackra fjärilarna makaonfjäril och sorgmantel. Den senare är tecknad i svartbrunt, vitt och blått. Den söker sig inte som många andra dagfjärilar till blommor utan dras till ruttnande frukt och trädstammarnas framsipprande sav. Den stora glänsande guldbaggen flyger bara i starkt solsken.

Stora Holmevatten

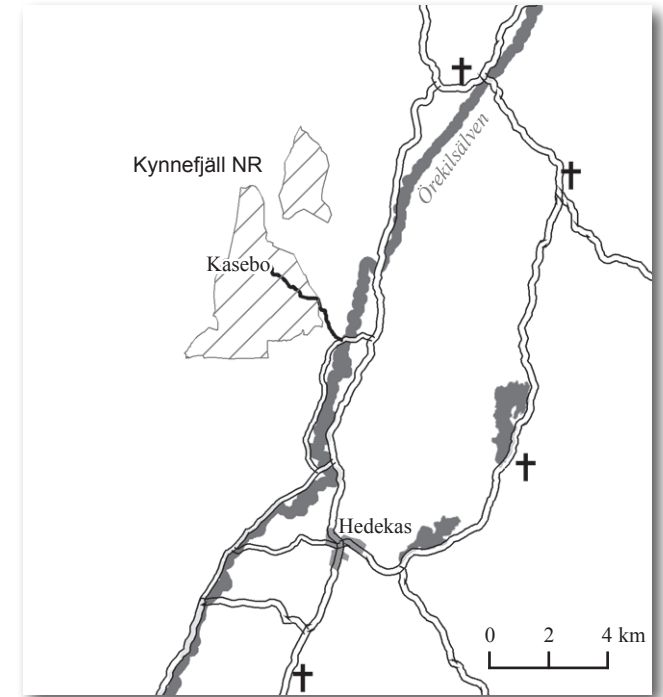
Reservatets största sjö Stora Holmevatten lär ha lika många holmar som året har dagar. Kalla vintrar med snöfria isar gör skridskoturer det möjligt att nå dem alla men för att skydda fågellivet råder här kanotförbud.

En vandring kring sjön bjuder på ett otal vackra utblickar över vattnets många vikar. Under höstarna skiftar sjökantens myrmarker i varma jordfärger som beige, gulbrunt och rödbrunt. Myrliljans vinterståndare står på sina ställen mycket tätt och tuvor av visset gräs för tankarna till stora huvuden. Kanske är det skogstroll som döljer sig under "perukerna" ...

Kasebo

Kasebo är en av de få fjällgårdar som ännu brukades långt in på 1900-talet. Namndelen kas härrör från 1700- och 1800-talens nyodlingar genom svedjebruk eller som det kallades, kasning. Man livnärde sig på avkastningen från de små åkerlapparna och mager mosseodling och drygade ut kosten med fisk samt skogens vilt och bär.

1924 inköpte landstinget skogsallmanningen, ett område kring Kasebo, för att där idka skogsskötsel och fram till 1970 planterades många tallbestånd på tidigare ljunghed. Numera utgör området tillsammans med angränsande reservat naturreservatet Kynnefjäll.



Läge

Naturreservatet utgörs till stor del av vildmark där det finns sparsamt med vägar och bebyggelse. Till den så kallade skogsallmanningen med rödade stigar når man lätt från vägen Munkedal - Hedekas - Töftedal. I Söbbön, 7 kilometer norr om Hedekas, tar man av mot Kasebo där det finns parkeringsplatser för bilar och bussar.



Väst kuststiftelsen

NATURVÅRD ✻ FRILUFTSLIV

www.vastkuststiftelsen.se

I samarbete med
Länsstyrelsen Västra Götaland
och Västra Götalandsregionen

Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu
Text: Ulla Åshede
2014



Abborre

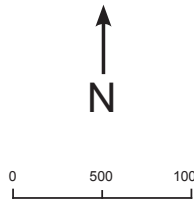
Stora Holmevatten



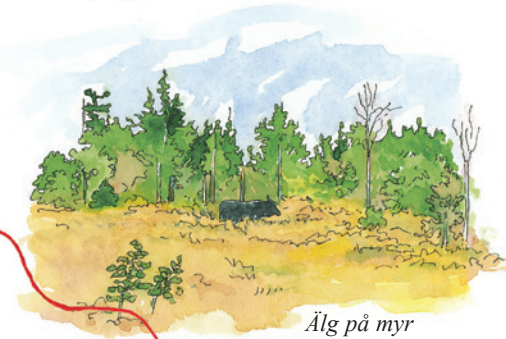
Utsiktstorn på Vaktarekullen



Guldbagge



Stengårdsgård och rävar



Älg på myr



Kasebo

- Parkering
- Toalett
- Vindskydd
- Raststuga
- Reservatsgräns
- Stig
- Vandringssleder
- Bohusleden
- Område som ej får upplätas till allmänt fiske